Büyük Muasırlar

Yazan: W. Churchill

İngiltere Başvekili

26

Bernard Shaw

O, sözü tavrını tutmaz bir tezad âlemidir

Bunun içindirki Britanya halkı Shav'a eski zaman sarayla rında beslenen meddahlardan fazla bir muhabbet vermiş değildir!

Başka bir vesile ile muharrir kahraman bize; dünyada yegâne mürebbinin güzel san'atlar olduğunu ve bundan başka ancak işkencenin insanlara birşey öğretebileceğini iddia et mektedir. Fakat hocasının talimatına riayette kusur eden bu şakird; birkaç sene sonra:

«— San'at ve san'at hatırı için katlandığım bütün fedakârlıklar, bütün gayretler hep boşa gitti» diyor ve bir zaman sonra Schopenhauer, Shelley, Goethe ve Morris gibi mürebbilerin prensiplerine bağlanarak yaşıyordu. Hatta aklının biraz daha kafasından yukarılarda dolaştığı esnada William Morris ile Goethe'yi aralarında en ufak bir mukayese zemini olmamasına rağmen bir tutuyordu.

Show 89 uncu asrın sonlarına kadar hep böyle tezadlar ve aykırı nazariyelerle nazarı dikkati celbetmeğe uğraşıyor ve muvaffak oluyordu. Bir daha kendini bırakmamak üzere kendisine gülen talih yıldızı, şöhretini de ancak bu zaman temin edebilmişti. Yirminci asra kadar yazdığı 3 piyes Candida, Major Barbara ve Man and Superman adlı eserleri, yalnız İngiltereninin değil, bütün dünyanın nazarı dikkatini Shaw üzerinde toplamağa başlamıştı. Garib bir hâdise olmakla beraber, bir hakikattir ki artık şöhreti etrafına büyük kütleler toplanan piyesçi Shaw bir gün, bir münakaşa esnasında «bir esere başlayan muharrir, yahud bir piyes yazan adam, onun sonunu nasıl getireceğini evvelden düşünmüş ve karar vermiş olamaz. Bu gelişigüzel ve başlangıca göre bitirilir.»

Lâkin muharririn piyesleri hakkında şu da kat'iyetle söylenebilir ki onlar yazıldığı tarihten yirmi beş sene sonra, elli sene sonra, hatta yüz sene sonra tekrar tekrar oynandığı halde ve yahud oynanacak olsa, asla san'at ve chemmiyet bakımından kıymetlerinden birşeyler kaybetmiyecek kadar güzeldirler.

Dünyada çok az insan vardır ki va'zettikleri şekilde hareket etsin. Bernard Shaw da bunlardan biridir. Gene dünyada çok az insan vardır ki onun gibi bir davanın her iki tarafından da aynı derecede kendine istifade temin etsin:

Bernard Shaw'nun ruhi yurdu hiç şüphesiz ki Rusyadır. Doğduğu yer serbest İrlanda, yiyip içtiği ve rahat, müreffeh, hayat sürmüş olduğu yer İngiltere olduğu gibi!

Onun hayat ve cemiyet kaideleri hakkındaki müteffessih nazariyeleri ise, hususi hayat ve felsefesinden tamamile uzaklaştırılmıştır. Hürmet ve kopya edilmeğe lâyık ahlâki bir hayat sürmüş olmak itibarile onu bir misal olarak alabiliriz. Salâbeti ahlâkiyenin bir timsali olan bu zat; hakkında alay edercesine yazı yazdığı izdivaç ve aşk müessesesinin en muvaffak insanlarından biridir.

İzdivacda hakiki aşk ve saadeti bulmuş olan Bernard Shaw, herkesin bu saadeti bulmaması yahud bulamaması için adeta elinden, daha doğrusu kaleminden gelen herşeyi yapmıştır. Kendisi sabahtan akşama kadar dedikodu yaptığı halde, parlmanter müesseselerin ilgası için, geceden sabahlara kadar yazı yazmıştır. İlk kurban kendisinin gideceğini bildiği halde, İngilterede demir gibi kuvvetli bir diktatörlük ihdası lüzumu üzerinde ısrardan da hiç bir zaman hâli kalmamıştır.

Servetin müteavviyen taksimini, fazla servet sahiblerinin bu paraya müstahak olmadıklarını ve nihayet servetin devlet elinde bulundurulmasını istiyen bu kahraman «Loid Corc» un zamanında konan lüks vergisine karşı en şedid tenkidi yapmıştır. Çünkü o tarihlerde artık o da servet ve sâman sahibleri listesine dahil olmuş bulunuyordu. Ne garib bir insandır, Bernard Shaw ki; şahsi servet biriktirme bakımından müthiş bir kapitalist kesilirken içinden de samimî bir komünist olarak yaşıyabilmekte idi.

Eserlerinde ve piyeslerinde insan öldürmeği tiplerine hiçe saydırdığı halde, kendisi, bir sineğin dahi canını almak hususunda fevkalâde müterredid davrandığı kat'i olarak tespit edilmiş bir hakikattir.

Bana öyle geliyor ki, Shaw birbirini tutmıyan söz ve hareketlerile, hakiki ve sun'i pozlarile hepimizle uzun zaman alay etmiş, kendisi de bir hayli eğlenmiştir. Bütün hayatınca ve tannan kahkahasile nazariye diye ortaya atıp bilâhare gene kendi kalemile ayakta duramıyacak bir tarzda red ve cerheylediği ve bizzat bugün müdafaa ettiğini yarın yerin dibine batırdığı o kadar çok görülmüştür ki, bu adama müstakar bir fikir sahibi diyemeyiz. O olsa olsa onu dinliyen ve onu dinliyenlerin de fikirlerini altüst eden ve bergün renk değiştiren bir bukalemundan başka birşey değildi.

***

Maamafih Bernard Shaw'nun İngiliz hayat ve an'anesi üzerindeki tesirleri hiç de derin olmamıştır. Ona, Britanya halkı daha ziyade eski hanedan kapılarında ve yahud hükümdar saraylarında beslenen ve efendilerini eğlendirmeğe memur dalkavuk ve meddahlardan daha fazla bir chemmiyet vermiş değildir. Bununla beraber surası da söylenebilir ki, sözlerini ilk söylediği zaman o da samimî olarak inanır ve kimseyi aldatmak emelini beslemezdi.

***

Birkaç zaman evvel, Shaw'nun yazmış olduğu Rusya seyahatnamesi beni fazlaca eğlendirmişti. Bu seyahate onunla birlikte Lady Astor namında kadın yazıcımız da iştirak etmişti. Bernard Shaw istese de kendine daha iyi bir seyahat arkadaşı intihab edemezdi.

Lady Astor da, tıpkı Bernard Shaw gibi bütün dünyaya şöhreti yayılmış muharrirlerimizdendi ve fencere yuvarlanmış kapağını bulmuştu. O da Atlantik denizinin her iki tarafında hükümferma olan şöhretlerdendi. Onu da yeni dünya eskisi kadar tanıyor, o da kadın cemiyetlerinin en ileri gelenlerinde sözünü ve sohbetini yerli yerinde kullanıyor ve bir çok taraftar kazanmış bulunuyordu.

Lady Astor da, dili keskin fakat kalbi yumuşak bir insandır. O da vaiz ettiği gibi yasamaz. Kumarı tel'in ettiği halde, at yarışlarında ve bizzat kendisi yarış hayvanı beslemek suretile en büyük bir kumarbazdır. Hatta komünistlerden iltifat ve muzaheret gördüğü halde ve hatta onların arabasına zaman zaman bindiği halde, hâlâ Plymouth intihab dairesinin muhafazakâr bir meb'usudur. Fakat bütün bunları öyle güzel ve öyle birbirine uydurarak mezcetmiştir ki halk içinden bir şeyler sezinsemekle beraber, sadece ağzı açık, ona hayran bakar durur.

Meshur muharrir Burke'in yazdığına bakacak olursak, aslen Amerikalı olan, Vikont Astor'un karısı Lady Astor gençliğinde harikulâde dilber bir kadınmış. Amerikadan ilk geldiği senelerde gene bu muharrire göre onun hüsnü âmından etrafa saçılan güzellik şuaı bulunduğu yeri aydınlatacak kadar parlakmış. Hatta Amerikadan bizim biraz sisli olan Londra iklimini aydınlatmak üzere gönderildiği rivayet olunur.

Lady Astor tenezzül ederse bütün kapıların ona ardına kadar açıldığı muhakkaktır. Nasıl ki kadınlara ve bilhassa ecnebi doğumlu fanilere çok sıkı surette kapalı olan Avam Kamarasının kapıları bile onu istikbal için adeta kendiliğinden açılmıştır. Hatta ilk nutkunu irad ettiği zaman Loid Corc ve Mister Balfur onu bizzat oturduğu koltuğa kadar götürmüslerdi. Bu muvaffakiyetler bir Avam Kamarası azası için hakikaten büyük başarılar arasındadır. Bilhassa bu aza yabancı bir kimse olursa...

(Arkası var)

İki kaza

Şoför Anastasın idaresindeki 3699 numaralı kamyon, Tarlabaşı caddesinden geçerken 7 yaşlarında Leon adında bir çocuğa çarparak yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Kazlıçeşmede oturan Salih adında biri, sarhoş bir halde Yedikule caddesinden geçerken şoför Hikmetin idaresindeki otomobilin sadmesine maruz kalarak yaralanmış, tedavi altına alınmıştır.

Kısa Haberler

★ Belediye sular idaresinin Karabük demir ve çelik fabrikasına sipariş ettiği su boruları yakında gelecektir. Bu borular geldikten sonra Beşiktaşın Yenimahallesi ile, Bakırköyüne su tevziatı yapılacaktır.

★ Pasif korunma denemesinin ihzarında gösterdikleri mesaiden dolayı vilâyet seferberlik müdürü Ekrem Gönen ile mezkûr müdürlük kalem şefi Hakkı Erken vilâyet makamı tarafından bir takdirname ile taltif edilmişlerdir.

Doğru değil mi?

Süt meselesi

Son günlerde bütün gıda maddeleri gibi süt fiatları da yükseldi. Şehrin ekseri mahallelerinde sütler 20 kuruşla otuz kuruş arasında satılıyor. Fakat bazı mahallelerde de hâlâ eski fiatı olan 15 kuruş muhafaza ediliyor.

Bu, ne acayib iştir; eğer otuz kuruş sütün değer fiatı ise 15 kuruşa satılanların yarısı su demektir. Yok, on beş kuruşa satanlar hile yapmıyorsa ötekiler düpedüz ihtikâr yapıyorlar, demektir. Belediyemizin şu sırada işi pek çok olmasına rağmen bu iki ciheti de ayrı ayrı tetkik etmesi lâzımdır.

Fakat davanın diğer bir garib cihetı daha var: Süt fiatının yükselmesinden biz müstehlikler kadar sütçüler de şikâyet ediyorlar:

— Fiatlar sırf mandıracıların yüzünden fırlıyor, bu gidişle süt bir gün lüks maddeler arasına girecek ve tabiatile alıcısı da o nispette azalacak. Işin en kestirme tarafı Belediye süte narh koymalıdır!

Diyorlar, mandıracılar ise sütü sütçülerin kendilerinden aldıkları gibi saf olarak satmadıklarını iddia ediyorlar.

Sütün safiyeti meselesi, senelerdenberi halli imkânı bulunulamıyan bir muamma idi. Bugün ise karşımızda bir de fiat yüksekliği ve tehalüfü endamını gösteriyor. Ne yazık ki, Belediye, işi kökünden kavramak istediği, bu da büyükçe bir sermayeye ihtiyac gösterdiği için müzminleş - miş, derde şimdilik çare bulamıyor. Binaenaleyh gerek mandıracılar, gerekse sütçüler halkta yerleşmiş olan bu şüphe ve emniyetsizlik yüzünden satışlarının azalmamasını ve kârlarına kesad gelmemesini arzu ediyorlarsa, birleşip şehrin muayyen yerle - rinde tevzi merkezleri açarak muayyen ve müsavi fiatlarla saf süt satmaya başlamalı, bu suretle hem halkın sıhhatini, hem de kendi menfaatlerini korumalıdırlar, diyoruz.

Doğru değil mi?

ADLIYEDE

Adliye suiistimali davası

Adliye suiistimali davası, İstanbul birinci Ağırceza mahkemesinde son safhasına gelmişti. Hazinenin 33,000 küsur lira zararını mucib olduğu ileri sürülen bu meseleden dolayı muhakeme edilen mutemedlerden ikisi mevkuf, diğerleri gayrimevkuftur. Son celsede, mahkeme, tahkikatın tevsiine lüzum görmüş - tür.

Tahkikatın tevsii kararına göre, mutemedlerden Eminin 1937 senesinde beş avans ilmühaberile cem'an 1400 lira ve Asımın da aynı senede iki avans ilmühaberile 500 lira avans alarak mahsublarını yaptırmadıkları iddia edildiğinden, «bu avansların eshas zemenine alınmış olup olmadığı» Defterdarlık Muhasebe müdürlüğünden sorulacaktır. Diğer taraftan, mutemedlerin aldıkları ve sarfettikleri paralara dair Adliye levazım memuru Hasanın defter tutması için emir ve talimat yok mudur, 9/12/38 tarihinde bu hususta talimat yapılmış mıdır, «defter tutulsun» diye verilmiş bir emir var mıdır, bu cihetler de Müddeiumumilikten sorularak, böyle şeyler mevcudsa, birer sureti getirtilecektir. Başkaca, bu meseleden dolayı Defterdarlık mensubların - dan İstanbul asliye birinci ceza mahkemesine verilenlerin muhakeme neticeleri oradan sorulup öğrenilecektir.

Bu hususlardaki cevabların nihayet beş gün zarfında gönderilmesi - nin müzekkerelere yazılması kararile, tetkikatın ikmali, 26 şubat çarşamba saat 15 e bırakılmıştır.

Bir buçuk ay hapis

Beyoğlunda Melek sineması önünde Muizin para çantasını ve Karadeniz va purunda bir yolcuya aid ceketi aşır - maktan muhakeme edilen Ahmed İstanbul sekizinci asliye ceza mahkemesince bir buçuk ay hapse mahkûm edilmiştir.

Şehir ve Memleket Haberleri

Gayrisıhhî müesseseler

Sıhhiye Vekâleti bu müesseseleri üç kısma ayırdı

Hıfzıssıhha kanunu, gayrisıhhî müesseselerin şehir dahilinde inşasını menetmektedir. Bu kabil müesseseler, duman, koku, gürültü, toz, yangın ve iştial tehlikesi gibi sebebler gözönünde tutularak üç sınıfa ayrılmaktadır. Birinci sınıflar tamamile hususî meskenlerden uzakta bulunacaklardır. İkinci sınıflar, meskenlerden muayyen mesafede uzakta bulunacak, üçüncü sınıf ise sıhhî nezaret altında bulundurulacaktır.

Sıhhiye Vekâleti bu listeyi tanzim ederek aşağıdaki şekilde Vilâyete göndermiştir:

Birinci sınıf: Mezbahalar, soğutma tesisatı olmıyan barsak, et ve sakatat işletme yerleri ve depoları, ispirto ve ekmek maya fabrikaları, hayvan ve nebatî, uzvî maddeler ve süprüntü biriktirme yerleri, fabrika mahiyetinde iş çıkaran tuğla, kiremid, kirec, su kireci, alçı imal ve istihsal yerleri, büyük odun, maden kömürü ve kok depoları, selüloz, saman kâğıdı ve alüminyom kâğıdı fabrika ve atelyeleri.

İkinci sınıf: Halı yıkama ve döwme yerleri, boya yerleri, çamaşırhaneler, barsaktan tel halinde imalât, deri kurutma yerleri ve deri depoları, barsak depoları, su bendleri, havagazi, kok ve katran fabrikaları, perakendecilerin küçük odun ve kok depoları, balıkhaneler, sun'i yün fabrikaları ve atelyeleri, un, ekmek fabrikaları, matbaalar ve harc dökümı yerleri, paçavra depoları, kullanılmış ve kırpıntı kâğıd depoları.

Üçüncü sınıf: Kahve kavurma yerleri, fırça imal atelyeleri, yapağı depoları, turşu imal atelyeleri, fötr şapka ve keçe imal fabrikaları, gazoz, ispirtolu içkiler, soda, sirke fabrika ve atelyeleri.

Belediye, bu liste üzerine bu gibi müesseselerin vaziyetlerini tetkik ederek kanunun gösterdiği şeraite riayete davet edecektir.

ŞEHIR IŞLERI

Yeni tramvay hatları

Tramvay idaresi yeni hatlar ihdas etmiştir. Bunlar Aksaray - Maçka, Ortaköy - Sirkeci, Harbiye - Yedikuledir.

Sürpağop mezarlığında yapılacak mahalle

Sürpağop mezarlığının eşhasa aid olan kısmının da Belediye tarafından istimlâk işi ikmal edilmiş ve şehircilik mütehassısı Prost tarafından buraya mahsus bir plân hazırlanmıştır. Bir ay sonra buradaki yollarla elektrik ve havagazı tesisatı ikmal edilecek ve cadde üzerindeki kısım satışa çıkarılacaktır. Burada bir nümune mahallesi inşa edilecek, yapılacak evler bahçe içinde ve ayni sistemde olacaktır.

Satie davası

«Satie» nin Salıpazarındaki binasına aid alım satımdan dolayı Deniz Bank erkânı hakkında verilen karar, Temyizce bozulmuştu. Bunun üzerine, İstanbul birinci ağırceza mahkemesinde yeniden celse açılarak, müddeiumumilik, nakza ittiba edilmesisini istemişti. Dün sabah bu muhakemeye devam olunmuş tur .Dünkü celsede dava edilenlerle vekilleri, nakza aid görüşlerini belirterek, neticede bozmaya uyulması isteğinde bulunmuşlardır. Mahkeme, uyup uymamak hususunda bir karar vermek üzere, muhakemenin devamını on üç mart sabahına bırakmıştır.

Hapisaneler umum müdürü şehrimizde

Hapisaneler umum müdürü Sakib Güran, Ankaradan şehrimize gelmiştir. Kendisi, İstanbulda bir müddet kalarak buradaki cezaevlerinde tetkikatta bulunacaktır. Bu tetkikatla, cezaevlerinde yapılması tasavvur edilen ıslahat için esasların ve teferruatın tespitine çalışılacaktır.

Fudbol oynarken

Bir çocuk bir tekme yedi, ameliyat yapılırken öldü

Evvelki gün futbol oynarken en nazik yerine kazaen şiddetli bir tekme yiyen 13 yaşlarında bir çocuk, kaldırıldığı hastanede ameliyat yapılırken ölmüştür.

Nişantaşında Meşrutiyet mahallesindeki bir arsada beş on çocuk top oynarlarken bunların arasında bulunan 16 yaşlarında Mustafa Akyıldız adında bir çocuk, bir aralık şiddetle topa vurmak üzere saliadığı tekme arkadaşı 13 yaşlarında İbrahim oğlu Mehmedin hasyelerine isabet etmiştir. Baygın bir halde Şişli Çocuk hastanesine kaldırılan Mehmede sür'atle ameliyat yapmak icab etmiştir. Fakat yapılan bütün ihtimama rağmen yavrucak ameliyat esnasında ölmüştür.

Müddeiumumilik ve polis hâdise hakkında tahkikata başlamıştır.

MAARIFTE

Darüşşafakaya kız talebe de alınacak

Memleketimizin en eski bir irfan müessesesi olan Darüşşafaka lisesine bir de kız kısmı ilâvesi için verilen kararın tahakkuku yolunda faaliyete geçilmiştir. Esasen bu fikir 939 senesinde mektebi ziyaret eden Başvekilimiz doktor Refik Saydam tarafından ortaya atıldığı için, Başvekâlet bütçesinden de yardımda bulunulacaktır.

Türk Okutma kurumu, kız kısmının inşa edileceği yeri tespit etmiştir. Bu yer Darüşşafakanın aşağı bahçesinin Gelenbevi tarafındaki kısmındadır. Bu ranın açılması için çamaşırhane ile bir imama aid olan bina istimlâk edilerek yıktırılacaktır. Kız kısmı şimdilik 100 kişilik yapılacaktır.

IKTISAD

Otomobil lâstikleri tevzi ediliyor

Fiat Murakabe komisyonu dün Ticaret Müdürlüğünde Vali ve Belediye Reisi Lûtfi Kırdarın riyaseti altında toplanmış, lâstik tevziatı üzerinde kararlar verilmiştir. İstanbulda mevcud 3700 otomobil kamyon lâstiğinin bu sabahtan itibaren tevziine karar verilmiştir. Kamyon lâstiklerinin yüzde 70 i taşra ve yüzde 30 u İstanbula, otomobil lâstiklerinin yüzde 70 i İstanbul, yüzde 30 u taşraya verilecektir.

55 bin çuval kahve daha geliyor

Yakında limanımıza gelmesi beklenen 10,000 çuval kahveden başka hususî firmaların sipariş ettiği 15,000, 10,000 ve 30,000 çuvallık üç parti kahvenin de Portsaide geldiği haber alınmıştır. Bunlar da derhal getirtilecektir.

İnsafsızlık bukadar olur!

Yüzde 300 kârla mal satan bir tüccar Adliyeye verildi

Fincancılar yokuşunda Rızapaşa caddesinde 33 numaralı mağazada kimyevî maddeler satan Raşid Sivilin kilosunu 295 kuruşa mal ettiği jelâtini 750 kuruş gibi fahiş bir fiatla sattığı zabıtaya ihbar edilmiştir. Zabıtaca icab eden tertibat alınmış ve Raşid Sivil, 150 kilo jelâtini 1125 liraya ve faturasız satarak mukabili olan çeki alırken suç üstünde yakalanmıştır.

Raşid Sivil, bu cürümeşhud karşısında hemen hiçbir şey söyliyememiş ve zabıtaya verdiği ifadede kendisini müdafaa edememiştir. Suç mevzuu olan 150 kilo jelâtin adliye emanet dairesine gönderilmiştir. Raşid Sivil de hakkında tanzim edilen evrakla birlikte adliyeye teslim edilmiştir.

MÜTEFERRIK

Yedikule havagazı fabrikası amelesi zam istiyor

Yedikule havagazı fabrikası ile fabrika amelesi arasında iş kanununa tevfikan ücretlerin arttırılması meselesi etrafında ihtilâf çıkmış ve kanun hükümlerine tevfikan bu ihtilâfı tetkik etmek üzere dün de vilâyette vali muavini Raşid Demirtaşın başkanlığında bir hakem heyeti toplanmıştır. Raşid Demirtaşla edebiyat fakültesi dekanı Hâmid Ongünsu ve ticaret odası umumî kâtibi Cevad Nizamiden mürekkeb olan bu komisyonda şirket müdürlerile amele murahhasları dinlenilmiştir. Hakem heyeti tekrar toplanarak kararını alâkadarlara tebliğ edecektir.

Askerî tıbbiye okulunda dünkü merasim

Tabib ve eczacı yedek subayların Gülhanede stajlarını bitirerek kıt'alarına gönderilmeleri münasebetile, dün Beyazıdda Askerî Tıbbiye okulunda merasim yapılmıştır.

Merasime İstiklâl marşile başlanmış; müteakiben okul müdürü General Hüseyin Külünk genclere bir hitabede bulunmuş, ordumuzda görecekleri vazifenin yüksekliğini işaret ederek muvaffakiyetler dilemiştir. Generalden sonra, okulun dahiliye müdürü albay doktor Edib Open de genclere kıymetli öğüdlerde bulunmuştur. Genc subaylar and içerek, vazifelerinin kutsiyetine bağlılıklarını ifade etmişler; müteakiben mü - retteb oldukları kıt'alara iltihak etmek üzere okuldan ayrılmışlardır.

İktısad Vekilinin dünkü tetkikleri

Vekil, Yerli Mallar Pazarları Müdürlüğünde

Şehrimizde bulunan İktısad Vekili Hüsnü Çakır dün bazı tetkikler yapmış, Yerli Mallar Pazarları müesseseleri müdürlüğünde pamuk ipliği toplama ve tevziat işleri için hazırlanan proje hakkında izahat almıştır. Bundan biraz sonra, İktısad Vekilinin nezdinde bir toplantı yapılmıştır. İktısad Vekili Sümer Bank İstanbul şubesine de giderek pamuk ipliği tevziatı üzerinde tetkikler yapan zevatla görüşmüştür.

İktısad Vekili Hüsnü Çakır:

«— İstanbulda malûm olan günün meselelerini tetkik ve bunlarla meşgul olmak üzere geldim; burada birkaç gün daha kalarak tetkiklerime devam edeceğim. Üzerinde meşgul olunan meselelerin başlıcası pamuk ipliği işidir. Bu işin en mükemmel şekilde organize edilmesine çalışıyoruz» demiştir.

HEM NALINA HEM MIHINA

Amerikanın yardımı

Almanlar, Amerikanın yardımı gelmeden İngiltereyi haklıyacaklarını söylüyorlar. Bu, onların en büyük hulyası, emeli ve temennisidir. Şimdilik bunun için kullanacaklarını meydana vurdukları silâh, denizaltı gemilerile uzak mesafe tayyareleridir. Bu iki silâhla İngiltereye gelen vapurlara hücum ederek İngiliz milletini aç, silâhsız, ve ham maddesiz bırakacaklarını umuyorlar. Galiba, bunda muvaffak olduktan, yani Büyük Britanya adalarını maddeten ve manen zayıflattıktan sonra, büyük bir ihrac ve istilâ taarruzu yapmağı düşünüyorlar.

İngiltere ile onun tabii müttefiki olan Amerika da, bu Alman silâhlarına karşı en müessir çareyi araştırıyorlar. Bu çare bulunmuştur ve Amerikanın İngiltereye kütle halinde, sür'atle yardım etmesidir.

Amerikanın, halen, İngiltereye yardım edemediğini sananlar var. İş böyle değildir, Amerika, İngilterenin peşin para ile yaptığı siparişleri harıl harıl yetiştirmektedir. Geçen ay Amerika fabrikalarının yaptığı 1200 tayyarenin belki hepsi İngiltereye verilmiştir. Bundan sonra yapılması düşünülen ve müzakere edilen yardım, İngiltereye peşin para almadan ödünc ve kiralama suretile yapılacak daha büyük mikyastaki yardımdır.

Sonra bir nokta daha var Biz öyle sanıyoruz ki Amerikanın müstakbel yardımı, İngiltereye bir müdafaa harbinden ziyade bir taarruz harbi için faydalı olacaktır. Fevkalâde bir sürpriz vuku bulmadıkça bugünkü İngiliz silâhları bir Alman taarruzunu def'e kâfi gelecektir. Fakat, «fazla mal göz çıkarmaz.» Meselâ birkaç gün evvel ajanslar, Amerikanın İngiltereye yeniden 146 muhrib vereceğinden bahsettiler. Bize kalırsa, bu rakamda bir fazlalık vardır; o da baştaki 1 rakamıdır. Verilmesi düşünülen muhribler, 146 değil; 46 olsa gerektir. Çünkü Amerikanın eski sistem muhribleri, 156 tane idi. Bunların 50 tanesi, İngilizlere verildi. Kalan 106 muhribin bir kaç tanesi de başka hizmetlerde kullanılmaktadır. Şimdi Amerikanın elinde bu gemilerden 100 tane kadar kalmıştır; bu itibarla İngiltereye 146 muhrib verilmesine imkân yoktur. Bu 100 kadar muhribden bir kısmı da, Amerikalılara lâzımdır. Çünkü bunlar haricinde Amerikanın inşası bitmiş 73 ve tezgâhta 24 muhribi vardır.

Bu kadarcık gemi ise Amerikanın pek büyük olan muhrib ihtiyacına kâfi değildir. Bu itibarla Amerikalılar, şimdilik, eski muhriblerinin belki yarısını İngilizlere vermekle iktifa edeceklerdir. Fakat Amerika, bir kere seri inşaata başladı mı, fevkalâde rökorlar tesis edebilecek bir kudrettedir. Büyük Harbde, ticaret gemilerini nekadar çabuk yaptıklarını evvelce bir makalemde yazmıştım; onlar harb gemileri inşasında da, ayni harikayı göstermişlerdir. İşte size gene geçen harbe aid bazı rakamlar:

Amerikalılar, 1917 şubatında, Almanya ile diplomatik münasebetleri keser kesmez şöyle bir program kabul etmişlerdi: 275 muhrib, 447 denizaltı avcı botu, 99 denizaltı gemisi, 112 Eagle-boots dedikleri 500 tonluk büyük denizaltı avcısı, 54 mayln tarayıcı. Gerçi 1918 ikincitesrinde bunların hepsi ikmal edilememişti amma harb bitmemiş olsaydı bu bine yakın gemi tamamile inşa edilmiş olacaktı.

Filvaki o zaman, Amerika inşaat tezgâhları emsalsiz rökorlar tesis etmişlerdir. Harbden evvel, inşası 20 - 24 ay süren muhriblerin tekneleri, 17 buçuk günde denize indiriliyor ve 70 günde ikmal ediliyordu. Sonra bu rökor da kırıldı; Reid muhribi, ilk çivisi çakıldıktan 45 buçuk gün sonra teslim edildi. Bu, inanılmaz bir sür'attir amma hakikattir. 500 tonluk ve 18 mil sür'atindeki büyük denizaltı avcılarından Ford fabrikası her ay 23 tane yapıyordu. Amerikan tersaneleri, takriben 20 ayda, 441 tane denizaltı avcı botu yaptılar.

Amerika, bu defa da kollarını ve paçalarını sıvamıştır; muhakkak ki kendi eski rökorlarını da kıracaktır. Onun için Almanyanın acele ve telâş etmekte hakkı vardır.

İkinci Ticaret mahkemesi azalığı

Fethi Arslan

Emirdağ müddeiumumisi Fethi Arslan; terfian İstanbul ikinci ticaret mahkemesi azalığına tayin olunmuş ve şehrimize gelerek, yeni vazifesine başlamıştır. Hukuk doktoru olan Fethi Arslan; adliye sahasında muntazam ve itinalı faaliyeti ile temayüz göstermiş genc ve kıymetli adliyecilerimizdendir. Yeni vazifesinde de muvaffakiyet göstermesini temenni ile, kendisini tebrik ederiz.

Tencere devrildi

Beyoğlunda Dolabdere caddesinde 24 numarada oturan Oropsima adlı bir kadın, evinde yemek pişirirken ocak üzerindeki kaynar tencerenin devrilmesi neticesinde muhtelif yerlerinden yanmış, Beyoğlu hastanesine kaldırılmıştır.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerait.	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyanından mes'uliyet kabul olunmaz.

Küçük hikâye

İbonun çocuğu

— Reis Bey, biz, çingeneler son zamanlarda çok fakirleştik. Çünkü fala bakmak yasak, göbek atmaya ehemmiyet veren yok... Gaz ocakları çıktığındanberi ıskara maşa satışına kesad geldi. Ama, diyeceksiniz ki Reis Bey, gidin başka işler yapın... Tarlada çalışın... Çıraklık, tezgâhdarlık edin... Çingene olduğumuzu öğrenince kimse emniyet etmiyor, bizi yanına almıyor. Affedersiniz, belki size lâkırdıyı uzatıyorum gibi geldi ama, yoksuzluğumdan bahsetmeden o işi yapmaya nasıl mecbur olduğumu anlayamazsınız Reis Bey!.

Bundan aşağı yukarı tam bir sene evvel «Pembe Kız» la evlenmiştim. İkinci ay karım bana «gebeyim!» dedi. Kasketimi önüme koyup şöyle bir düşündüm... Şu zamanda kendi boğazımızı doyuramazken üzerine bir de çocuk büyütün beslemek... Ne güç şey o!. «Pembe Kız» a:

— Düşürelim!

Dedim. Kale dibinde oturan ihtiyar büyücü gibi bir kadın vardır. Ona gittik. Bir fitil verdi, bir de toz... Götürdüğüm iki tavuğa mı yanayım... Ta oraya kadar sekiz on defa taşınmamıza mı? Bilmiyorum. Hiçbir faydası görünmedi. Cadıya çıkıştım. Fakat beni kolayca yatıştırdı:

— Korkma, dedi, çocuk içeride öldü bir kere... Büyüyüp doğsa da dünyaya cansız gelecektir!.

Ah... Alçak, kahpe karı... Yalan söylemiş meğer!. Halbuki, biz bu sözüne kandık, başka bir şey yapmadık, bekledik, durduk...

Mehtablı bir gece ama, ay sık sık bulutların arasına girip çıkıyor... Geç vakit eve dönüyordum. Uzaktan baktım pencereden ışık görünüyor... Pembe Kız, bu zamanlara kadar oturmaz ama, hayırdır inşallah!. Ben evde bulunmadığım anlarda kapının arkasına yatak ve iskemle yığılır... Onun için itmekle açılmaz... Vurmak lâzımdır.. Vurdum, ses yok, kıpırdama yok... Evvelâ hafiften bir inilti... Sonra derinden bir gürültü... Taban tahtaları üzerinde ahlı oflu bir sürünme... Ve karşımda ne göreyim!

Karım yarı çıplak.., Ölü gibi sapsarı... Köşedeki minder baştan aşağıya kan içinde... Hay Allah müstahakkını versin... Bizim karı doğuruyor!., Vay canına!.. Başımıza gelenler... Hemen çuvalı bir tarafa, ceketi sıyırıp başka bir tarafa fırlattım, fakat ben yetişemeden çocuk meydana çıktı... Tavşan yavrusu gibi bir şey... Hep aklımda büyücü kadının lâfı... Oğlan önümde kıvır kıvır kıvranıyor, zırıl zırıl ağlıyor da ben gene onu ölü diye evirip çeviriyorum... Ne gezer, canlı... Hem de turp gibi dipdiri... Ben karıya, karı bana bakakaldık... Ama, durmaya, düşünmeye gelmez... Acele bir karar vermek lâzım...

Hemen çocuğu bir havluya sardım Üzerine eski bir hırka, daha üstüne yazma bohçayı sımsıkı bağladım. Koltuğuma kıstım. Evvelâ ağlaması, sonra da kıpırdamaları durdu. Sur haricine çıkıp ta şöyle bezlerin aralığından elimi sokarak yokladığım vakit minimini vücudü buz kesilmişti. Her halde havasızlıktan boğulmuş olacak... Reis Bey, yavru anlattığım gibi kendiliğinden ölüvermişti. Allah canımı alsın ki ona kat'iyyen eziyet etmedim... Nihayet kendi sulbümden olmuş bir çocuk... Yarın ahirette adama sorarlar. Mezarlıkta ayağıma taşlar, çalılar takılıyordu. Hemen bir ağacın dibine çömeldim, belimden bıçağı çıkarıp bir küçük çukur kazdım... Toprakla üzerini örterken, alimallah, gözlerimden dereler gibi yaş akıyordu, e kolay şey değil... Reis Bey!.

Tam doğrulup ayağa kalktığım zaman arkamdan beş on adım ötede bir çıtırdı oldu... Demindenberi boz bir bulutun içine gömülmüş olan ay yeniden ablak yüzünü göstermişti. Ellerim, ayaklarım titremeğe, kalbim çarpmaya başladı. Beni muhakkak biri takib etmiş, gözetlemişti...

Evet, servinin gerisine saklanan gölge mutlaka bir insandı. Yere kapanıp dört ayak kayar gibi ilerleyip kaçmak istemesine rağmen ben onu tanımıştım...

— Hey, davranma, yakarım ha!

Diye bağırdım. Gölge hemen yerinde derlenip toplandı:

— İbram ağabey, benim, dedi, ben Hasan...

— Ulan alçak, rezil, geç vakit buralarda ne arıyorsun?

Sulukulenin toy delikanlısı ayağa kalkmış, suratına inecek tokatlardan kendisini korumak için iki kolunu başının hizasına kaldırmış öyle cevab veriyordu:

— İbram ağabey, kızma sakın... Belki bir enayi geçer de korkutur, beş on parasını alırım, diye, burada bekliyordum...

— Ulan namussuz... Bizim tayfaya böyle şeyler yakışır mı?

— Ne yapayım, İbram ağabey, son günlerde mangiz tutmuyorum... Halbuki Beyoğlundaki gaco beni «para da para!» diye sıkıştırıp duruyor.., Bir kısmet te çıkmadı, yarın karıya ne yüzle gideceğim bilmem... Ne olur, sen bana biraz patakoz versene... Fazla istemem, beş lira yeter...

— Ulan bende para ne gezer...

— Ha... Gömdüğün çocuğu öldürmeyi akıl etmeseydin, ona şu hafta içinde daha mı az sarfedecektin!.

— Ulan ne biliyorsun benim çocuk gömdüğümü?

— Ha... Pembe ablanın gebe olduğundan mahalleli haberdar değil miydi sanıyorsun?. Bu mezarın dibine de altın gömdüğünü iddia edemezsin ya... Şu elindeki bez parçalarına bak... Hem kan içinde, hem de taze insan leşi kokuyor...

Ah... Reis Bey, azgın bir delininkinden daha sonsuz bir hiddetle kaldırdığım yumruğu o alçağın başına indirebilseydim çık der orada gider, ne onun, ne de çocuğun ölümünü benden kimse sormazdı. Fakat kolumun altından yılan gibi kıvrılıp kaçtı. Yanımda tabancam da yoktu ki arkasından ateş edeyim!

Ertesi gün, yememiş içmemiş, meseleyi gidip karakola haber vermiş, fakat anlıyorsunuz ya... Beş lira için... Eğer o parayı benden alıp boğazına kor düşesi o fahişeye yedirebilseydi bu kepazeliği yapmıyacaktı.

Evet, Reis Bey, ben çocuğumu öldürmedim, fakat ona eziyet etmiyerek tatlı ve sakin bir ölümle... Çünkü fakirdim, yo

SON HABERLER

Siyasi İcmal

Harbi yaymak teşebbüsleri galiba boşa gidiyor

İngiliz ricalinin mütemadiyen tekrar ettikleri bir söz var: Almanya ile aramızdaki harb, ne kadar yayılırsa yayılsın ve ne kadar uzarsa uzasın, bu harbin neticesi ancak garbî Avrupada alınabilir, ve iki taraf birbirine en kat'i darbeleri ancak burada vurabilirler.

Bu sözün doğru olduğunu tasdik etmiyen bir kimse yok. Alman ricali de aşağı yukarı aynı kanaati ifade ediyor, hesabın İngiltere ile görülmesi lâzım geldiğini ve bu hesabın görüleceğini söylüyorlar.

İki muharib taraf bu nokta üzerinde birleşmiş olduğuna göre önümüzdeki bahar mevsiminde İngiltereye karşı istilâ teşebbüsüne girişir ve bu teşebbüsü muvaffakiyetle başarırsa bu muvaffakiyet belki de bir sulh intac eder. Fakat bu teşebbüs muvaffak olmaz ve Almanya ağır zayiata uğrayarak geri dönmek mecburiyetinde kalırsa, o zaman vaziyet değişir. Çünkü o zaman mukadderat, İngilterenin lehinde sayılması icab eden bir istikamet almış olur ve İngiltere kat'i bir zafere doğru adım atmağa başlar.

İki tarafın bu mühim imtihan için hazırlanmakta olduğu muhakkaktır ve önümüzdeki bahar mevsiminin, dünya tarihinin en büyük hâdiselerinden birine şahid olacağı bahsinde hiç bir kimse tereddüd göstermemektedir.

★

Vaziyet bu merkezde olduğuna göre harbi yaymak için vuku bulduğu göze çarpan teşebbüsler neden ileri geliyor?

Bunun en mühim sebebi, muharib taraflarının her birinin diğer tarafı ne kadar meşgul etmek ve kuvvetlerini ne derece dağıtmak mümkünse onu o derece meşgul etmek ve kuvvetlerini o derece dağıtmak istemesidir.

Ötedenberi her muharibin bu şekilde hareket ettiği görülegelmektedir. Çünkü muharibler den her biri bu hatti hareketle muhasıma karşı, bilhassa kat'i neticeyi temin edecek noktada azamî tefevvuku temin etmek ve bu tefevvuk sayesinde zaferi kazanmak ister.

Fakat bu hattı hareketin muvaffak olması için asıl muharibler in şurada burada kendi harblerine müdahale edecek yeni elemanlar bulmaları icab eder.

Nitekim iki muharib tarafın bilhassa son zamanlarda bu elemanları aramakla meşgul oldukları göze çarpıyordu.

Meselâ Almanya, Fransanın üslerini ve donanmasını kullanmayı temin ederek, Japonyayı tahrik ederek; İngiltere de Fransız imparatorluğunun muzaharetini temine çalışarak bu hattı hareketi takib ediyordu. Daha sonra Almanyanın Yugoslavya ile müzakerelere girişerek, Rumanyada kuvvetler yığarak ve Bulgaristanı tazyik ederek ayni hattı hareketi daha ileri götürmeğe çalıştığı da göze çarpıyordu.

Fakat bütün bu teşebbüslerin, şimdiye kadar hep boşuna gittiği görülmektedir. Çünkü bu elemanların biri de harbi yaymak için vasıta olmak istemiyor ve harbin yalnız esaslı davacılara münhasır kalmasını tercih ediyor.

★

Şimdiye kadar harbe girmemiş olan ve harbe girmek istemiyenlerin vaziyeti, harbin yayılmasına mâni olduktan başka asıl muharib iki tarafın da ilkbaharda karşı karşıya kalmalarını ve kendi kozlarını aralarında paylaşmalarını da temin etmiştir.

Muharib tarafların ilkbaharda yüzyüze gelinciye kadar birbirinin kuvvetlerini dağıtmak için uğraşmağa devam edecekleri şüphe götürmezse de, hiç bir devleti de kolay kolay harbe sürüklemiyecekleri muhakkaktır. Bugünkü şartlara göre, asıl muharibler, bahar mevsiminde yalnızbaşlarına kalarak kat'i bir mücadeleye girişeceklerdir ve bu mücadele harbin mukadderatını tayin edecektir.

Şimdiye kadar harbi yaymak için vuku bulan teşebbüslerin boşa gitmesi, şüphe yok ki, hayırlı bir alâmettir. Alâkadar milletlerin göstereceksiz metanet ve hiyaset ise, bundan sonra da vuku bulacak teşebbüsleri boşa çıkarabilir.

Ömer Rıza DOĞRUL

İaşe teşkilâtı

Petrol ve Ticaret Ofislerine beşer milyon lira sermaye ayrıldı

Ankara 17 (Telefonla) — Yeni İaşe teşkilâtına aid kararname ile Ticaret Vekâletinde şu teşekküller kurulmaktadır: İaşe Müsteşarı, İaşe Müsteşar muavini, İaşe İşbirliği heyeti, İaşe umum müdürlüğü, Fiat Murakabe umum müdürlüğü, matbuat, muhasebe, zat işleri, levazım, evrak, dosya, şifre servisleri ve vilâyetler teşkilâtı. İaşe umum müdürlüğü iaşe ihtiyaclarını icab eden şekilde tevzi ve istihlâki tanzimle meşgul olacaktır. İaşe maddelerinden maksud olan yalnız gıda maddeleri değildir. Halkın yemek, içmek, giyinmek ve barınmak ihtiyacları da bu aradadır. Fiat Murakabe umum müdürlüğü şimdiye kadar bu vadide yapılmakta olan işleri daha geniş mikyasta ve esaslı olarak ifa edecektir. Diğer taraftan en lüzumlu ihtiyac maddelerini bol surette temin etmek maksadile yeniden kurulacağını dün bildirmiş olduğum Petrol ve Ticaret ofisleri tesis edilmektedir ki, bunlara dair kararnameler de son şeklini almış bulunuyor. Bu iki ofise ayrı ayrı beşer milyon lira sermaye tahsis olunmuştur. Petrol ofisi petrol ve müştaklarını satın almak, ithal etmek, ihtiyaclara göre bu müştakların terkiblerini değiştirmek, stoklar yapmak ve tasfiyehaneler kurmakla mükelleftir. Ticaret ofisi her türlü iaşe madde ve malzemesini satın alacak, satacak, stoklar vücude getirecektir. Bu ofislerin bir inhisarı tazammun etmediği, bunları piyasada nâzımlık rolü oynayacakları ayrıca tasrih edilmektedir.

İşçilerin sağlığı

İş yerlerindeki tedbirlere dair kararname dün neşredildi

Ankara 17 (Telefonla) — İşçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti nizamnamesi önümüzdeki mayısın 17 sinden itibaren mer'iyete girecektir. Buna dair kararname bugün neşrolundu. İş kanununun şümulü dahilinde bulunan her türlü iş yerlerinin ve işçilere aid ikametgâh vesaire gibi müştemilâtının haiz olması lâzımgelen sıhhî şartların ve iş yerlerinde kullanılan alât ve edevat, makine ve iptidaî maddeler yüzünden zuhuru melhuz kazalara ve sarî veya meslekî hastalıklara mâni tedbirlerin ve vasıtaların, ve her sınıf müesseselerde iş kazalarına karşı iş yerlerinde bulundurulması mecburî olan tedavi levazımının nelerden ibaret olduğu ve bu esaslara göre iş yerlerinin ne suretle kurulcağı ve açılacağı hakkındaki umumî hükümler bu nizamnamede tespit edilmiştir. İş yerleri bu nizamname mucibince haiz olmaları lâzımgelen sağlık ve emniyet vasıf ve şartlarının tatbikatı itibarile 2 kısma ayrılmıştır.

1 — Kapalı iş yerleri. Başlı başına hususî binalarda bulunan veya herhangi bir binanın bazı kısımlarını işgal eden üstü ve etrafı kapalı iş yerleri.

2 — Yarı kapalı veya açıkta iş yerleri:

A — Yalnız üstü kapalı olup etrafı kısmen veya tamamen açık bulunan baraka, sayvan, sundurma ve bunlar gibi tesisat altındaki iş yerlerinde,

B — Yol, demiryolu, köprü ve bina inşaatı gibi açık havada çalışan iş yerleri.

Kıbrıs Türkleri

Kahraman Mehmetciğe ve hava kurumuna hediyeler toplayorlar

Ankara 17 (Telefonla) — Lefkoşa münevverleri arasında bir komisyon teşkil olunarak Mehmedciğe kışlık hediye cem ve tedariki için faaliyete geçilmiştir. Komisyona şimdiden 30 dan fazla altın evlenme halkası hediye edilmiştir. Bu maksadla Lefkoşa ve Limasol şehirlerinde rozetler dağıtılmış ve Lefkoşa halk kulübünde verilen bir müsamere esnasında 58 İngiliz lirasını mütecaviz para toplanmıştır. Sillura Türk köyü tarafından toplanan 93 parçadan fazla yünlü eşya ile Türk Hava Kurumuna yollanmak üzere toplanan 22 küsur İngiliz lirası da konsolosluğumuza tevdi olunmuştur. Bunlardan başka mezkûr şehirler halkı vâki olacak teberruatı da yekûnu birkaç bini bulacak eşyaya kalbederek konsolosluğumuza vereceklerini bildirmişlerdir.

İspanyanın Santander şehrinde müthiş bir yangın

Madrid 17 (a.a.) Bu sabah Santander'de büyük bir yangın çıkmıştır. İki yüzü mütecaviz bina alevler içindedir. Bütün Madrid, Valans, Vanadolid, Bourgos, Saint-Sebastian ve Bilba itfaiye servisleri derhal Santander'e sevkedilmiştir. Bir kişinin öldüğü, birkaç kişinin de yaralandığı malûmdur. Yangının limanda ateş alan sarnıçlı bir vapurdan sirayet ettiği zannedilmektedir.

Çırçırevi kurulan kazalar

Ankara 17 (Telefonla) — Ziraat Vekâleti yeni istihsal mıntakalarında pamuk ziraatinin inkişafı için küçük çırçır evleri kurmaktadır. Halen Bursa, Edirne, Tekirdağı vilâyetlerinde, Osmancık, İskilip, Kargı kaza merkezlerinde birer çırçır evi kurulmuştur.

Ecnebi paraları

Kote olmıyanların altı aylık vasatî fiatları tesbit edildi

Ankara 17 (Telefonla) — Borsada kote olmıyan veya olup ta fiatları tespit edilmemiş olan bazı ecnebi paralarının tem - muzdan kânunusani 1941 başına kadar altı aylık vasatî fiatları alâkadarlara Maliye Vekâleti tarafından şöyle bildirildi:

	L.	K.	P.
100 Rejistr mark	21	50	11
100 Arnavud fran.	41	48	19
100 Danimarka K.	29	05	37
100 Narveç K.	28	09	33
100 Pezo	32	74	
100 Hong Kong do	32	74	
100 Real	7	39	28
1 Kıbrıs lirası	5	23	28
1 Filistin lirası	5	23	34
1 Suriye lirası	—	50	12
1 Mısır lirası	5	37	05
1 Irak lirası	5	23	34

Ayrıca yüz rublenin de altı ay zarfındaki fiatı 25 lira 18 kuruş 20 para olarak tespit edilmiştir.

Willkie bu sefer de Çine gidiyor!

Nevyork 17 (a.a.) — Associated Pressin mevsuk bir membadan öğrendiğine göre Wendell Willkie Çinin Japonlr tarafından işgal edilmemiş bulunan mıntakalardaki vaziyeti tetkiki maksadile bir seyahat yapmak tasavvurundadır.

Willkie'nin Pasifik denizini tayyare ile geçmek niyetinde olduğu ilâve edilmektedir.

Kozanda dut ağaçları meyva verdi

Kozan (Hususi — Havaların birkaç haftadır güzel gitmesi üzerine erik ve badem ağaçları çiçek açmış ve bazı dutlar meyva bile vererek birer ikişer tur fanda yapılmıştır.

TÜRKOLOJİ BAHİSLERİ

Türk kültürleri ve Türkiye kültürü

Yazan: **İsmail Hami Danişmend**

Geçen asrın büyük Fransız âlimi (Ernest Renan): «Öğrenilen şeylerin çoğu unutulup gider insanın zihninde bunlardan yalnız bir intiba kalır» demişti; İsveçin meşhur feminist edibesi (Ellen Key) de «Kültür» ün tarifini yaparken «Öğrendiklerimizi unuttuktan sonra zihnimizde kalan şey» demekle aynı fikirde bulunmuş oluyordu. Şu halde «Kültür» demek, mekteble kitabdan alınan taze malûmat insanın zihninden tamamile silindikten sonra kalan tesirlerle fıtıbaların mecmuu demektir. Beyin de mide gibidir: Aldığı şeylerin azını hazmedip çoğunu atar; atılan şeyler unutulur, kalan şeyler «kültür» olur. Fakat bu tarif doğru olmakla beraber tam değildir; çünkü kafamızda iki kültür tabakası vardır: Biri şahsî ve mükteseb, biri mâşerî ve millî... Şahsî kültürün membaı kitabla mekteb, mâşerî kültürün membaı cemiyetle muhittir. İctimaî ilimler sahasında işte bu ikinci kültür nev'i esas ittihaz edilir.

(Stanislas Julien) in Gök - Türkler hakkında Çin membalarından topladığı fıkralara göre (1), bunlar elbiselerinin önlerini sağdan sola attıkları halde, Çinliler soldan sağa atarlar ve bu hali Türklükle Çinliliği ayırd eden bir fark sayarlardı! «Yeni Zalanda» daki «Maori» ler dudaklarile değil, burunlarile öpüşürler! Hindistanın şimali garbî halkı misafirlerine kahve yerine karıalarını ikram ederler! İslâmiyetteki «Polygamie = Taaddüd-i zevcat» esasına mukabil, Tibette «Polyandrie = Taaddüd-i ezvac» âdeti vardır! Fakat cenubî Afrikadaki «Boşiman» lar izdivacın ne demek olduğunu bile bilmezler! «Tahiti» adalarının yerli kızları eskiden iffet ve ismeti âdi bir «hasislik» saydıkları halde, hayâ ile riyayı sonraları protestan misyonerlerinden öğrendiler! Tibetliler dillerini çıkartarak selâm verirler! Çinliler süt içmesini bilmezler, fakat köpek eti yerler! Avrupada ıslık tahkir ifade ettiği halde, Amerikanın bazı yerlerinde takdir yerine geçer! Beyaz ırk anaları çocuklarını dudaklarile öptükleri halde, birçok sarı ve siyah analar koklayıp burun sürterler! Hıristiyanlıkta matem rengi siyah olduğu halde, eski Türklerde beyazdır!.. İşte insan cemiyetlerini birbirinden ayıran bütün bu âdetlerden başka kıyafet, mesken, silâh, âlet, ahlâk, din, an'ane, zihniyet vesaire gibi maddî ve manevî hususiyetlerin mecmuu, içtimaî ilimlerin «kültür» ismini verdikleri mâşerî hususiyetler mecmuasıdır.

Bu vaziyete göre, ferdi kültür gibi mâşerî kültürün de bir tarifi olmak lâzım gelir. Fakat bu tarifi yapmadan evvel, bir kere şu noktayı tespit etmelidir: Etnografya, «Antropologie culturelle = Kültür antropolojisi» (2) ve «Ethnologie culturelle = Kültür etnolojisi» gibi ilim sahalarında «medeniyet» mefhumile «kültür» mefhumu arasında mühim bir fark vardır; «kültür» demek, «medeniyet» demek değildir. Bu yeni ilimler sahasında **«medeniyetin zaman ve mekânla aldığı hususi şekillerin her biri bir kültür»** sayılır (3). «Culture» kelimesini ilkönce Almanlar Fransızlardan alıp «kultur» şeklini vermişler ve Onsekizinci asırdanberi bunun tarifinde muhtelif nazariyeler serdetmişlerdir. Bu nazariyelere göre (4) ferdle cemiyet arasında bir âdet, zevk ve fikir birliği vardır: «Kültür» işte budur; buna yaklaşan diğer bir tarife göre de «kültür» demek, bir kavmin tabiatle uzun bir temas ve mücadele neticesinde yaşayış ve düşünüş itibarile hasıl ettiği müşterek telâkki tarzı demektir; bu müşterek telâkki san'at sahasında da millî bir hususiyet teşkil eder: Onun için «kültür» tabiatle sanat arasında bir ittisal vasıtası olur. Onsekizinci asır Alman âlimleri bu umumî ve beşerî tarifte ekseriyetle ittifak ettikleri halde, (Fichte) den itibaren Ondokuzuncu asır âlimleri Alman kültürünün faikiyet esasını millî ve ırkî bir tez haline getirmişlerdir. Onun için bugünkü ilmî telâkki, daha ziyade Onsekizinci asır nazariyelerine yaklaşır.

Bu yeni telâkkiye göre «kültür» demek, bir cemiyete muayyen bir şahsiyet veren âdetlerle an'anelerin mecmuu demektir. Bu izah tarzı ilim sahasında gittikçe umumileşmiştir: Meselâ Kaliforniya Üniversitesi Antropoloji profesörü (Robert Lowie) işte böyle bir tarif yaparak **«İctimaî an'anelerin mecmuu»** na «kültür» ismini verir (5). (George Montandon) da bu fikirdedir. Şu halde dünyada kültürsüz millet ve cemiyet yok demektir: Hatta yamyamların bile kendilerine göre bir «kültür»leri, yani bir «Yamyam kültür dairesi» vardır! Yalnız muhtelif kültürler arasında bir takım seviye ve mahiyet farkları kabul edilir.

Fizik ilminde nasıl bürudet kabul edilmeyip muhtelif derecelere ayrılan bir hararet esası kabul edilirse, Etnografya sahasında da «vahşet» kabul edilmeyip yalnız «medeniyet» esası kabul edilir ve en iptidaî seviyesinden en yüksek seviyesine kadar muhtelif medeniyet dereceleri gösterilir. Yalnız eskiden bu muhtelif dereceler her cemiyetin takib edeceği muttarıd bir tekâmülün zarurî merhaleleri sayıldığı halde, son nazariyelere göre bunların her biri bir tekâmül merhalesi değil, birbirinden ayrı birer «Cycle culturel = Kültür dairesi» teşkil eder. Bugünkü «kültür etnolojisi» nde işte bu noktadan hareket edilerek beşeriyet böyle bir takım dairelere ayrılmıştır. Bu yeni ilim sahasında «kültür daireleri» ne istinad eden tasnif, aşağı yukarı antropolojideki «ana ırk» ve lisaniyattaki «ana dil» tasnifine tekabül edebilir. Antropolojide bünye teşekkülâtı itibarile aynı evsafı gösteren insanlardan mürekkeb bir zümre nasıl bir «ırk» ismini alırsa, kültür etnolojisinde de aynı medeniyet evsafını gösteren insanlar bir «kültür dairesi» sayılır. Fakat her kültür dairesi ikinci ve üçüncü derecelerde bir takım küçük dairelere de ayrılır. İkinci derecedeki dairelere yalnız «culture = kültür» ve üçüncü derecedeki dairelere de «faciès culturel = kültür cephesi» denilir (6). Meselâ bizim «İslâm medeniyeti» dediğimiz camia bir «cycle culturel = kültür dairesi» dir; bunun içindeki «Türk - islâm» medeniyet şubesi bir «culture = kültür» demektir ve onun içindeki «Anadolu Selçukî medeniyeti» de bir «faciès culturel = kültür cephesi» dir. Yalnız antropolojideki «ırk» ve «lisaniyattaki «dil» dairelerile kültür etnolojisindeki «kültür daireleri» nin hududları her zaman bir değildir. Meselâ «islâm» kültür dairesine muhtelif müslüman ırklarile dilleri girdiği gibi, «göçebe» kültür dairesine de muhtelif ırklara mensub kabileler girebilir.

Dikkat edilecek noktalardan biri de bazan bu muhtelif dairelerin birbirile karışması, yani aynı bir cemiyetin aynı zamanda bir iki daire tesirine maruz kalmasıdır. Bizim fikrimizce bu gibi muhtelif sahalar tamamile ayrı birer daire sayılmalıdır.

Şimdiye kadar muhtelif müellifler tarafından tespit edilen büyük kültür dairelerinin en mühimleri «cycle pastoral = göçebe dairesi», «cycle synoïde = Çin dairesi», «cycle indoïde = Hind dairesi», «cycle islamoïde = İslâm dairesi» ve «chyle occidentaloïde = garb dairesi» yani şimdiki «Avrupa medeniyet dairesi» gibi çevrelerdir. Bununla beraber, bu tasnifte henüz kat'î bir mahiyet yoktur: Yanlış yahud eksik görülen noktalar hakkında birçok itirazlar serdedilmiştir. Meselâ dünyanın en eski kültü membaı olan Sümer medeniyetile bunun etrafında teşekkül eden Elâm, Akat, Asur, Bâbil vesaire gibi eski Mezopotamya medeniyetlerinin «cycle sümeroïde = Sümer dairesi» gibi bir isimle ayrı bir daire sayılmayıp ancak «culture antique = eski kültür» çevresinde bir «faciès = cephe» gibi gösterilmesine hayret etmemek kabil değildir.

Bilhassa bizim için bu meselenin en mühim tarafı, Türk tarih ve medeniyetinin bu kültür dairelerile karşılaştırılmasından çıkacak neticelerde gösterilebilir. Henüz bu hususta Türk ilmini tatmin edebilecek ciddî tetkikler yapılmış değildir. Zaten şimdi bizim bu meseleye temas etmekten asıl maksadımız, o neticeleri kat'î şekillerle ortaya atmak değil, hangi yollardan gidilerek onlara varılabileceği hakkındaki fikrimizi söylemekten ibarettir.

Türk ırkının tarihî ve coğrafî vaziyeti bilhassa bu hususta başka ırklarla pek mukayese edilemiyecek bir hususiyet gösterir: Her şeyden evvel bir kere Türkler tarihin en eski devirlerinden beri «eski dünya denilen üç kıt'anın muhtelif taraflarına yayılarak yalnız coğrafi vaziyet bakımından bile muhtelif kültür dairelerine girmişlerdir. Tarih bakımından da böyledir: Meselâ Budizmin tesirile bir taraftan «cycle indoïde» denilen «Hind kültür dairesi» ile alâkadar oldukları gibi, daha sonraları hemen umumiyetle islâm dinini kabul etmiş olmaları «cycle islamoïde» isminideki müslüman dairesinde en mühim kültür cephesini teşkil etmelerile neticelenmiştir. İşte bu gibi hususiyetlerden dolayı Avrupa âlimlerinin en bitarafları bile medeniyet tarihinde Türk ırkının rolünü muhtelif kültürler arasında tavassuta münhasır bir «miyanecilik» ten ibaret gösterirler.

Halbuki yukarıda gözden geçirdiğimiz eski - dünya kültür dairelerini birer birer ele alırsak, bunların bazılarında Türk ırkının müessis vaziyetinde, bazılarında da müessisliğe yakın bir yapıcı rolünde olduğunu görürüz. Meselâ biraz evvel «sümeroïde» ismile müstakil bir daire sayılması lâzım geldiğinden bahsettiğimiz eski Mezopotamya medeniyetlerinin membaını teşkil eden ve yazının icadile insanlıkla hayvanlığı ve tarihle tarihten evvelki zamanları birbirinden ayıran Sümer kültürü hem antropoloji, hem lisaniyat sahalarındaki delillerle sabit bir Türk eseridir. Şu halde bizim «sümeroid» dediğimiz çivi yazısı kullanan kültürler daresinde Türk ırkının rolü doğrudan doğruya bir vâzılık rolüdür. «Sinoïde» denilen Çin kültür dairesinde de bitaraf âlimlerin tetkikleri aynı vaziyeti göstermektedir (7). «İslamoïde» isminideki müslüman kültür dairesinde ise, gerek doğrudan doğruya Arab kültüründeki rolü, gerek Selçukî, Kölemen ve Osmanlı «faciès» leri itibarile Türk ırkının mevkii diğer müslüman unsurların hepsinden yüksektir.

Bu vaziyetten çıkabilecek neticelerden biri de bu büyük ırkın bugün bile muhtelif kültür dairelerine ayrılan bir manzara göstermesidir: Göçebe oymak hayatı itibarile «pastoral», din dairesi itibarile «islamoïde», hâlâ Çinde Türk dilini muhafaza eden cemaatler itibarile «sinoïde» ve Yakutların coğrafi vaziyetleri itibarile de «arctique = şimali» kültür dairelerinde Türk unsurları vardır.

Diğer bir netice de Türk ırkının coğrafî ve tarihî sebeblerle muhtelif kültür dairelerine dağılmasından veyahud daireden daireye intikalinden dolayı hep aynı bir tekâmül mahreki takib edemeyip birkaç defa mahrek değiştirmek mecburiyetinde kalmasıdır; bu vaziyeti tavzih için yalnız dil bakımından uğradığımız tekâmül inhiraflarını gözönüne getirmek kâfidir: Türk dilinin en eski şeklini temsil eden Sümer lehçesinin takib ettiği tekâmül seyri Sâmî diller istilâsile nihayet bulmuş, Orhon lehçesinin temsil ettiği Orta - Asya tekâmülü «pastoral» daireden «islamoïde» daireye intikal yüzünden muayyen bir derecede durup kalmış ve nihayet islâm dairesinde geçen bin küsur yıllık tekâmül de «occidentaloïde» denilen şimdiki garb kültür dairesinin tesirile mahrek değiştirmek mecburiyetine uğramıştır. Tarihî ve coğrafî şeraitten doğan bu inhirafların birçok hissî zaruridir: Fakat işte bütün bu zaruretler netice itibarile Türk dilini diğer dillerin geçirdikleri muntazam tekâmül seyrinden mahrum etmiştir. Meselâ Avrupa dilleri daima garb kültürünü ifade ederek tekâmül ettikleri halde, bizim dilimiz muhtelif şark kültürlerinden sonra

[Arkası sahife 5 sütun 7 de]

(1) Documents historiques sur les Touldoue (Turcs), 1877 Paris tab'ı S. 7.

(2) Bu isim bilhassa Amerikada takarrür etmiştir.

(3) Dr. George Montandon, «Traité d'Ethnologie culturelle», 1934 Paris tab'ı, S. 16.

(4) Bunlar için bakınız: E. Tonnelat, «Civilisation, le mot et l'idée», 1940 Paris tab'ı, S. 67 - 68.

(5) Manuel d'Anthropologie culturelle, (E. Métraux) nun fransızca tercümesi, 1936 Paris tab'ı, «Kültürün tarifi» fasl, S. 11.

(6) Montandon, aynı eser, S. 10.

(7) Bunun için «Cumhuriyet» in 14 ikincikânun 1941 nüshasında çıkan «Dr. Legendre nazariyesi» ne bakınız.

Hadiseler Arasında FELEK

Sessiz tayyare

Bu harb başlamazdan hemen evvel ben ve benim gibi -her şeye vâkıf geçinen!- birkaç arkadaş muhtemel bir harbin nekadar süreceği hakkında görüşüyorduk.

Bu, belki yalnız benim temas ettiğim muhitin bir hususiyetidir, orasını bilmem ama benceleyin bu arkadaşlarda çarçabuk ve temeli çürük hüküm verivermek zâfının bir tezahürünü orada da kendini gösterdi O zaman kani olmuş ve demiştik ki:

— Bu harb çabuk bitecektir. Çünkü mevcud harb ve öldürme silâhları o kadar mükemmel, o derece çok ve o rütbe müthiştir ki; buna can dayanmaz; muharib ordular biter; zafer veya hezimet de bir kaç ay içinde -kime düşecekse- ona mal olur ve dava biter.

Hâdiseler bizim her iki tarafta da yanıldığımızı parlak bir surette gösterdi. Harb maalesef sandığımız gibi çabuk bitmedi ve bitecek gibi de görünmüyor.

Telefat ise -hamdolsun- gene tahminimiz gibi çok olmuyor; silâhların dehşet ve kuvvetine rağmen (buna mukabil siviller askerlerden daha fazla tehlikeye maruz.)

Hatta geçende yazılarımdan birine ilk tıbas ettiğimi hatırladığım malûmata göre bugünkü harbde bir adam 100 bin liraya ölüyormuş. (Aman söylemeyin, içim gıcıklanıyor. «Elli bin ver de öleyim!» diyecek gibi oluyorum!)

Allah versin de bir adamın pahası bir milyona çıksın! O zaman iş paraya biner. Sesine güvenen borazancıbaşı olur.

Bana öyle geliyor ki; (işte gene ukalâlığa başladım! Ne yapayım kuzum! Alışmışım. Bu kadar tahminlerin boş çıkmasına rağmen hâlâ bir takım kehanetler yapmaya yelteniyorum. Tiryakilik olacak.) Bu musibet, adam ölmesi ve ya silâh tükenmesile değil manevî kuvvetlerin kırılmasile bitecek. Senelerce süren az gıda ve mahrumiyetlerin ,gece gündüz bombardımanların, boş yere şuraya buraya saldırışların ve abluka edilmiş olmayı hissetmenin neticesi olarak.

Bu arada türlü silâhlar ve kalkanlar icad edilecek.

Harb bidayetlerindeki miknatıslı mayin marifetini biliyorsunuz. Birkaç tek neyi denizin dibine indiren ve harbi Almanlara kazandıracak sanılan bu silâha karşı İngilizler de bir çember icad ettiler. Geldi geçti. Alman gazetelerine göre İngilizlerin tahtelbahirlere karşı kullanmak üzere yaptıkları bir deniz altı kruvazörü varmış. Yarın bir de denizaltı drednotu icad edildiğini de öğrenebiliriz. Çok şükür beşeriyet tahrib vasıtası icad etmekte âciz değildir. Lâkin bütün bir mütehassıs ordusu senelerdenberi uğraştığı halde meselâ kansere, meselâ vereme bir kat'i ilâç bulamaz. O bir garib ve müthiş sivrisinektir.

Şimdi de öğreniyoruz ki; Almanlar bir sessiz ve görünmez tayyare icad etmişler. Görmeden ve işitilmeden gelecekmiş.

Bu sözde biraz tevatür olsa gerek! Çünkü nekadar sessiz olursa olsun elek trikli yakalama (Détécteur) aletleri tayyareleri hatta denizaltı gemilerini keşfediyorlar. Tayyarelerin vücudü artık kulakla ve motör gürültüsile haber alınmıyor. Görünmemesine gelince; mademki; böyle bir çare buldular. Bunu yalnız tayyarelere tatbik edecek yerde ayni marifetle görünmez zırhlılar, görünmez nakliye gemileri ve görünmez muharibler de yapsalar da İngiltereyi işgal ederek meram ve maksudlarına er miş olsalar daha rahat olmaz mı?

Sessiz tayyareleri icad edenlerin kendi görüşmelerinde ve politika münakaşalarında yeni tayyarelerini taklid etmeleri dünyanın başını dinclestirecek şayanı temenni bir değişiklik tir.

Radyolarda ve umumî yerlerde bağırıp çağırmanın edeb ve erkâna ne derece aykırı olduğunu da söylemeğe hacet yok!

Artık haykırma ve bağırıp çağırmayı da sesli tayyareler gibi modası geçmiş beyhude silâhlar arasına atmak zamanı gelmedi mi?

B. FELEK

Samsun tütün piyasası açıldı

Samsun 17 (a.a.) — Samsun tütün piyasası bugün açıldı. İnhisar idaresi Türk tütün limited ve Polizio firmaları 130-145 kurustan aldılar.

Muameleler devam ediyor. Bir heyet Bafraya gitmiştir.

Kral Alfons'un sıhhî vaziyeti biraz düzeldi

Bern 17 (a.a.) — 13 üncü Alfons'un sıhhî vaziyeti biraz iyileşmiş ve sabık Kral geceyi nispeten iyi geçirmiştir. Kraliçe Victoria, dün akşam hastanın odasından ayrılarak otele dönmüştür.

Bir sene evveline kadar sabık Kral Alfons, yeniden İspanya tahtına çıkmak ümidini muhafaz etmiş, fakat yeni rejimin hattı hareketi buna imkân vermemiştir. Aile meseleleri de 13 üncü Alfons için derin keder sebebleri teşkil eylemiştir. Yeni Kral namzedi Prens Don Juan 27 yaşındadır.

Velhasıl

Et narkı

Ete nihayet nark kondu. Uzun mesai neticesi olarak varılan bu basit çarenin tatbiki ne kadar sürer bilinmez. Bu çare ne kadar sathî olursa olsun -çünkü et pahalılığını kökünden halletmiyor- hiç yoktan iyidir şu şartlarla:

— Narkı tayinde sabit bir esas tutup onu şu veya bu hâdiselere göre değiştirmeden tatbik etmek.

2 — Nark söylendiği gibi on beşten on beşe değişecekse, arada, et pahalılaştı diye kasabların vaktinden evvel narkı yükseltmek talebi veya mal satmamaları gibi serkeşliklerine iltifat etmemek.

3 — Şehrin büyük bir kısmını gıdalandıran sığır, hatta manda etine de nark koymak.

« CUMHURİYET » İN EDEBÎ ROMANI : 60

Kızıl Vazo

Yazan: Peride Celâl

O biraz daha üzerime eğildi. Durgun, mavi gözlerini yakından gördüm. Kederle gölgelenmişlerdi ve yalvaran ezalı bir bakış içinde bana bakıyorlardı. Yavaşça:

— İyi yaptığıma eminim, dedi. Aranızda doğmuş olan o güzel aşkı öldürmeğe ikinizin de hakkı yok. Büyük aşklar en çetin maniaları, en kuvvetli sebebleri yıkabilecek kuvveti, kemali bulmuş olan aşklardır. Gayret göstermeniz lâzım. Unutmayın ki saadetinizi, hatta hayatınızı kurtarmak gene sizin elinizdedir.

Elini omzumdan çekti. Uzaklaştı. Rızaya dönerek dudaklarında garib bir tebessümle:

— Gelin ve ona herşeyi anlatın, dedi. Sizi affedecekti. O kadar seviyor ki..

Sessizce odayı terketti. Tekrar yalnız kaldık.

Hiddetim dinmiş, gerilen sinirlerim gevşemiş, vücudüme bir halsizlik çök - müştü. Hüseynin bütün sözlerine rağmen çok ümidsizdim. Sevdiğim adam karşımda olduğu halde onu yeni kaybetmiş gibi azab duyuyordum. Sanki bu bir başka adamdı ve huzurile beni öldürücü bir kedere boğuyordu.

Hüseyin çıktıktan sonra Rıza kımıldadı, ağır adımlarla yaklaştı. Bir iskemle çekti. Karşıma oturdu. Onun gözlerine bakmaktan korkuyordum. Çünkü onlar artık o eski ateşli, hâkim, sevgili gözler değildiler ve ben şimdi bu donuk, karanlık bakışlardan ürküyor, korkuyordum.

Fısıldar gibi hafif bir sesle:

— Azize, dediğini duydum.

Ürperdim., Sıcak, ürpertili ve kederli bir ses. Başımı çevirdim. Tekrar gözgöze geldik. Vücudümden sıcak bir râşe geçti. Kalbime sanki tatlı, şifakâr, bütün yaraları serinleten bir şeyler aktı. Gözlerinde yanan o mukaddes ateşi tekrar görmüştüm. Onlarda ateş ve ruh dolu manayı tekrar bulmuştum.

«Sevgilim, ah benim hayatım!. Sen - sin, işte eskisi gibi bana bakıyorsun, beni seviyorsun!. Bütün o geçenler fena kâbustu. Beni istemediğin, benden kaçtığın yalan..» diye, bağırmak, daha bir çok şeyler söylemek istiyordum. Fakat boğazım kurumuştu. Dilim sanki yapışmıştı. Muktedir olamadım. O tekrar:

— Azize diye, fısıldadı. Herşeyi anlatacağım. Sana ailemin taşralı olduğunu söylemiş miydim bilmiyorum. Memlekette bir akraba kızına daha pek çocukken söz kesmişler. Ben bunu daima bir şaka, alay mevzuu diye, alıyordum. Fakat babama seninle evleneceğimi söyleyince müthiş şeyler oldu. Zaten kalbi var. Ölüm tehlikesi geçirdi. O mektubu onun önünde yazdım. Müsterih olması, kendine gelmesi için.. Anlıyorsun değil mi?

Bir iki kere daha «anlıyorsun değil mi?» diye, üstüste tekrar etti. Daha bazı tafsilât veriyordu. Fakat kekeliyor. Kelimeler birbirini tutmuyor, cümleler birbirine karışıyordu. Bir akraba kızı.. Eskiden verilmiş bir söz.. Babasının ısrarı.. Durmadan ayni şeyleri tekrar ediyordu. Ve bütün sözlerin arasında boğuk, kısılmış bir sesle soruyordu: «Anlıyorsun değil mi, anlıyorsun?»

Hayır hiçbir şey anlamıyordum. Hiç birşey.. Bütün söylediği şeyler bana mantıksız görünüyordu. Acele uydurulmuş yalanlar hissini veriyordu. Babası bile olsa hiç bir kimsenin ona hükmedemiyeceğini, ölümlerin bile onu sözünden ve yolundan döndüremiyeceğini biliyordum. Bütün o kekeliyerek, sesi kısılarak, sıkıntıdan dudakları asabiyetle gerilip, yüzü korkunç bir ıstırab ifadesi alarak söylediği sözler bana manasız geliyordu. Hayır anlamıyordum, hiç bir şey anlamıyordum. Bir an yalan mı söylüyor diye, düşündüğümü hatırlıyorum.

(Arkası var)

Beni öyle hareketsiz, durgun, kederli diniliyeceğine ölmesini, yok olmasını temenni edecek kadar hırslı, vahşi bir hayvan gibi kavgaya hazırdım. İçim zehir dolmuştu. Kanım tutuşmuş, bü in pençelerim açılmış, müthiş bir hiddet nöbetine tutulmuştum. Dudaklarım sıkılmış, vücudüm ona doğru atılmaya haz